Gemeenschappelijke Regeling Heesch West

Jaarstukken 2023

Flynth Audit B.V.
geheel document digitaal
gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
R.v.d.S.
6 mei 2024

Inhoudsopgave

	Voorwoord	4
1.	Inleiding	5
	Jaarverslag	7
2.	Programmaverantwoording	
	2.1 Doelstelling	7
	2.2 Wat hebben we bereikt?	7
	2.3 Wat hebben we ervoor gedaan?	9
	2.4 Wat heeft het gekost?	12
3.	Paragrafen	
	3.1 Paragraaf bedrijfsvoering	16
	3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	19
	3.3 Paragraaf verbonden partijen	22
	3.4 Paragraaf grondbeleid	22
	3.5 Paragraaf lokale heffingen	24
	3.6 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	24
	3.7 Paragraaf financiering	24
	3.8 Paragraaf openbaarheid Wet open overheid (WOO)	25
	Jaarrekening	27
4.	Jaarrekening 2023	
	4.1 Balans per 31 december	27
	4.2 Overzicht baten en lasten	28
	4.3 Toelichtingen	29
5.	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	40
6.	Rechtmatigheidsverantwoording	43
7.	Overzicht taakvelden	44
8.	Ondertekening Algemeen Bestuur	44

Voorwoord

Het bestemmingsplan Heesch West is begin 2022 door de twee gemeenteraden van de twee grondgebied gemeenten vastgesteld. Hierbij is ook een bijbehorend bestemmingsplan dat specifiek op industriegeluid ziet, vastgesteld: 'Facetplan geluidszone gezoneerd industrieterrein Heesch West' (facetplan geluid). Het facetplan geluid valt ook voor een klein gedeelte over het grondgebied van de gemeente Oss.
Met Heesch West ontwikkelen we een regionaal bedrijventerrein dat gefaseerd ruimte biedt aan in totaal maximaal 80 hectare netto uitgeefbare kavels: 50 hectare netto uitgeefbare kavels in de 1e fase en 30 hectare netto uitgeefbare kavels in de 2e fase. Het bedrijventerrein heeft een regionale focus. Een belangrijk accent ligt hierbij op het aanbieden van grootschalige kavels (groter dan 1 hectare). In beperktere mate is er ook ruimte voor middelgrote bedrijven (kavelgroottes vanaf 5.000 m2).
Door de schaarste in het regionale locatieaanbod en de grootte, in belangrijke mate directe regionale vraag van ondernemers, heeft de ontwikkeling van Heesch West, meer nog dan voorheen, grote urgentie. Er zijn veel bedrijven die vanwege omgevingshinder of puur ruimtegebrek op hun huidige locatie beperkt worden in hun verdere ontwikkeling. Ruimte bieden aan deze bedrijven, en zo door doorstroming weer ruimte bieden aan andere ontwikkeling op vertreklocaties, is belangrijk voor een goede regionale economische en ruimtelijke ontwikkeling. Behandeling van de beroepsprocedure wordt niet eerder dan het najaar 2024 verwacht, definitieve uitspraak kan dan mogelijk eind 2024/ begin 2025 aan de orde zijn.

Nadat het bestemmingsplan werd vastgesteld is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Heesch West financieel en qua organisatie verder geactiveerd. In 2022 zijn de boekwaarden, met name historische kosten verwerving en plan- en beheerkosten, van de deelnemende gemeenten ingebracht bij de GR. Dit geldt ook voor de door de gemeenten gevormde verliesvoorzieningen alsmede de financiering.

1. Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling (GR) Heesch West is opgericht op 19 juni 2014. Het doel van de GR is het bevorderen van werkgelegenheid door het ontwikkelen van een (boven)regionaal bedrijventerrein. In de GR Heesch West participeren de gemeenten Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss. De verhouding waarin een uiteindelijk voordelig of nadelig saldo respectievelijk ten gunste of ten laste van de deelnemende gemeenten wordt gebracht is als volgt:

- gemeente 's-Hertogenbosch 58%;
- gemeente Oss 30%;
- gemeente Bernheze 12%.

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is er eerst sprake van bouwgrond in exploitatie (BIE) als de gemeenteraad (Algemeen Bestuur) een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatie heeft vastgesteld. Dit is formeel in 2022 gerealiseerd door vaststelling bestemmingsplan en grondexploitatie.

De begroting 2023 van Heesch West is op 8 juli 2022 door het Algemeen Bestuur (AB) vastgesteld. Daarbij was de door het Algemeen Bestuur (AB) op 15 april 2022 vastgestelde grondexploitatie Heesch West het vertrekpunt.
Nadien hebben we met de tussentijdse rapportage 2023, vastgesteld door het AB op 24 november 2023, de begroting 2023 aangepast.
We (Dagelijks Bestuur (DB)) bieden de jaarrekening 2023 aan het Algemeen Bestuur aan en zenden deze ter kennis aan de besturen van de deelnemende gemeenten. De vaststelling van de jaarstukken door het AB staat gepland voor 5 april 2024. In het kader van deze jaarrekening hebben we de grondexploitatie wederom geactualiseerd en zal deze ook op 5 april 2024 door het AB worden vastgesteld.

Deze jaarrekening bevat alle aan de Gemeenschappelijke Regeling toe te rekenen lasten en baten over het boekjaar 2023.
De GR Heesch West heeft in 2023 € 3,8 miljoen kosten gemaakt.
De totale boekwaarde van de GR Heesch West bedraagt per 31 december 2023 € 84,4 miljoen.

Ruimtelijk profiel Heesch West
Het profiel richt zich op een optimaal duurzaam regionaal bedrijventerrein dat ruimte biedt aan middelgrote en grotere bedrijven. Het terrein biedt ruimte voor regionale verplaatsers, waarbij met name bouw gerelateerde en logistieke bedrijven als belangrijke ruimtevragers worden voorzien. Het bedrijvenprofiel, de duurzame ambities en de ruimtelijke uitwerking is uitgewerkt in het Circulair Kwaliteitsplan. Hiervoor is een beginvolume aan de orde van 50 hectare uitgeefbaar terrein. Dat is niet alleen van belang in het licht van de behoefte in de markt maar ook wenselijk voor de financiële onderbouwing en een goede ruimtelijke inpassing.

Ruimtegebruik		
Uitgeefbaar met bedrijvenbestemming	50 ha	28%
Overige gronden (“strategische reserve”)	30 ha	17%
Overige gronden (‘openbaar gebied en agrarisch, met mogelijkheid voor andere functies, zoals zonneweide’)	98 ha	55%
Totaal plangebied *	178 ha	100%

** Dit is exclusief de uitbreiding Cereslaan-West, de oostelijke en westelijke ontsluiting en de Achterste Groes*

In bovenstaand overzicht is een deel van de uit te geven grond als ‘strategische reserve’ opgenomen. Dat komt voort uit de faseringsafspraken die in Regionaal Ruimtelijk Overleg zijn gemaakt. Dit is het afstemmingsoverleg waarin gemeenten in Noordoost Brabant samen met de provincie de planning van bedrijventerreinen afstemmen. In het bestemmingsplan krijgt 50 hectare een directe bedrijfsbestemming (aanbod) en wordt de strategische reserve pas ingezet als er sprake is van concrete vraag uit de markt.

In de grondexploitatie Heesch West is uitgegaan dat 50 hectare, in de periode vanaf 2025 tot en met 2031, als uitgeefbaar terrein zal worden verkocht. De overige 30 hectare, “strategische reserve”, is daarbij ingebracht op einddatum tegen € 6,00 per m², zijnde agrarische grondwaarde. Dit is een behoedzaam scenario en in lijn met BBV-voorschriften.
De tweede fase (±30 hectare) zal, zoals al aangegeven, via vraaggericht ontwikkelen aan bod komen.

Jaarverslag

2. Programmaverantwoording

2.1 Doelstelling

Het samenwerkingsverband heeft tot doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in de regio “Noordoost Brabant” door middel van het duurzaam ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar (boven) regionaal bedrijventerrein.

2.2 Wat hebben we bereikt?

Het in 2022 vastgestelde bestemmingsplan voor Heesch West is het resultaat van een jarenlange planvorming, vele onderzoeken en een intensieve omgevingsdialoog. Het plan betreft de realisatie van een nieuw bedrijventerrein van 80 hectare (in 2 fasen), gelegen aan de A59 ten noordoosten van Vinkel/ ten westen van Heesch. In het plan wordt ruimte geboden aan verschillende bedrijfstypen, met bouwhoogten uiteenlopend van 20 tot 25 meter, en hoogteaccenten van 30 meter. Om het plan goed in te passen wordt een groot landschapspark gerealiseerd. Het terrein wordt zeer duurzaam ontwikkeld. Daarbij worden ook eisen gesteld aan de bedrijven. De duurzame thema’s zijn beschreven in het Circulair Kwaliteitsplan.

Met aanzienlijke planaanpassingen en participatie/afstemming met de omgeving is het draagvlak voor het plan aanzienlijk verbreed maar het heeft zeker niet bij iedereen de zorgen weggenomen. Zoals aangegeven bij de tussentijdse rapportage 2023 zijn er 31 bezwaren ingediend tegen het bestemmingsplan. Hierdoor hebben we te maken met een forse vertraging van de uitvoering. Niet alleen is er aanzienlijk meer tijd verstreken in het door Raad van State doorsturen van bezwaren aan de gemeenten. Ook blijkt het plannen van de zitting voor de behandeling van bezwaren en vervolgens de publicatie van uitspraken veel langer te duren. De afdeling Bestuursrechtspraak van Raad van State heeft februari 2024 bericht dat STAB te vragen om te adviseren op een aantal technische onderdelen, dit advies zal er juni 2024 zijn. De behandeling van de bezwaarprocedure zal dan in het najaar van 2024 aan de orde zijn. De einduitspraak kan dan eind 2024/ begin 2025 worden verwacht.

Op basis van huidig inzicht gaan we ervan uit dat een voortvarende uitvoering, waaronder de verkoopprocedure voor bedrijfspercelen, zeker tot begin 2025 wordt vertraagd. Zeker gezien de grote interesse van bedrijven voor Heesch West, in belangrijke mate met een duidelijk regionale herkomst en/of binding, is dit voor de gronduitgifte op Heesch West en daarmee de regionale economische ontwikkeling een grote tegenvaller. Echter, doordat de uitgifteplanning en de

financiering van Heesch West behoedzaam is voorzien, blijven de directe financiële effecten als gevolg van deze vertraging redelijk beperkt.

In het voorjaar van 2022 hebben netbeheerders Enexis/Tennet afgekondigd dat er belemmeringen zijn om nieuwe aanvragen op het elektriciteitsnet toe te laten. De zorgen over netcongestie zijn in het afgelopen jaar verder toegenomen. Overheden, toezichthouders en netbeheerders onderzoeken hoe met nieuw beleid en investeringen er ruimte kan worden geboden aan nieuwe ontwikkelingen. Voor Heesch West is het belangrijk hoe dit beleid zich ontwikkelt. De ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein Heesch West en de realisatie van duurzame lokale opwekking op daken en een tweetal in de RES opgenomen zonneparken zijn bij de netbeheerder bekend. Er wordt door Enexis ook voorzien in investeringen in één en of meer tussenverdeelstations op het regionale bedrijventerrein. Netbeheerders zullen ook tijdens de ontwikkelperiode voor Heesch West aanzienlijk moeten investeren in de verzwaring van het elektriciteitsnetwerk binnen deze regio. In ieder geval tot en met 2023 geeft de netcongestie beperkingen in de regio. Heesch West moet daar een passende aanpak op ontwikkelen.

Qua energieoplossing en uitvoeringsstrategie wordt een toekomstbestendige oplossing worden uitgewerkt. Daarvoor is een gespecialiseerd bureau ingeschakeld en in samenwerking met betrokken gemeenten en afgestemd met de netbeheerder wordt zo toegewerkt naar een robuuste aanpak. In de verdere voorbereiding is het ontwikkelen van het energieconcept en een uitvoeringsstrategie een belangrijk aandachtsveld. Naast investeringen van de netbeheerder zal er ook actief regie moeten worden gevoerd op een optimale energiebalans van het Heesch West. In de uitvoeringsstrategie zullen, aangezien de netcongestie in de eerste jaren van gronduitgifte nog aan de orde is, de uitgiftevoorwaarden en het uitgiftetempo moeten worden afgestemd op de mogelijkheden en belemmeringen van het net en het te ontwikkelen energieconcept.

Vismeerstraat/Cereslaan-West
De planontwikkeling betreft het uitbreiden van het bestaande bedrijventerrein met de tussenliggende zone tussen de hoofdontsluiting Heesch West en het bestaande bedrijventerrein. Verwerving en een pragmatisch ontwerp met o.a. voldoende waterberging zijn belangrijke aandachtspunten voor dit zelfstandige deelproject. In januari 2023 is het ontwerpbestemmingsplan voor de uitbreiding van Vismeerstraat/Cereslaan-West gepubliceerd. Vanwege de meer beperkte omgevingseffecten is de verwachting dat met een korte doorlooptijd van het bestemmingsplan Vismeerstraat/Cereslaan-West de beide ontwikkelingen qua realisatie kunnen samenlopen. Hiermee wordt ongeveer 5 hectare nieuwe bedrijfskavels beschikbaar gemaakt; 3,1 hectare uit te geven door de GR en 1,9 hectare te ontwikkelen door private ontwikkelaars. Met deze ontwikkelaars zijn voor het borgen van het kostenverhaal anterieure exploitatieovereenkomsten gesloten. Er is ook voor dit terrein aanzienlijke belangstelling en bij de gronduitgifte worden de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven op beide terreinen ook in samenhang beschouwd. Vaststelling van dit bestemmingsplan is voorzien in het voorjaar van 2024.

Duurzaamheid
Het circulair kwaliteitsplan Heesch West maakt de duurzame ambities zichtbaar en borgt samen met het bestemmingsplan ook dat de duurzame ontwikkeling niet vrijblijvend is.

Voor de deelontwikkeling Zonnepark Achterste Groes is met Energie Fonds Brabant (EFB) een Samenwerkingsovereenkomst aangegaan voor de realisatie en exploitatie. In november 2022 heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de beroepsgronden tegen de omgevingsvergunning ongegrond verklaard. De vergunning is onherroepelijk en ontwikkelpartner BOM/RE neemt de verdere ontwikkeling en realisatie ter hand. De energieschaarste staat een directe aanleg nu nog in de weg. Bij de hiervoor beschreven ontwikkelingen met betrekking tot energie wordt ook een oplossing voor de realisatie van zonnepark Achterste Groes in de scope betrokken.

2.3 Wat hebben we ervoor gedaan?

Activiteiten 2023
Hierna wordt in het kort ingegaan op diverse zaken die we in 2023 hebben uitgevoerd.

Exploitatieberekening
De grondexploitatieberekening Heesch West is vorig jaar geactualiseerd en op 12 april 2023 door het AB vastgesteld. Begin dit jaar is die exploitatieberekening opnieuw geactualiseerd. Alle ramingen zijn opnieuw berekend en ook zijn de grondopbrengsten aangepast. De geactualiseerde exploitatieberekening sluit met een exploitatietekort van € 43,5 miljoen (eindwaarde 31-12-2031). De deelnemende gemeenten hebben bij de activatie van de GR in april 2022 hun verliesvoorzieningen van € 43,7 miljoen als kapitaal ingebracht bij de GR. In dit kapitaal is € 217.000 bestemd voor het financieel afdekken van kosten die niet op de kostensoortenlijst Bro staan. Deze kosten zijn uit de grondexploitatie gehaald. Daardoor kan de verliesvoorziening met een lager bedrag volstaan - er valt € 217.000 vrij - en kennen we binnen de GR een incidenteel positief resultaat van € 217.000. Aan het AB wordt voorgesteld het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve.
Het financieel tekort van de grondexploitatie is al enkele jaren constant. Dit komt omdat de grondprijzen behoedzaam zijn geraamd. Door de behoedzaamheidsmarge marginaal aan te passen, wordt het uiteindelijke exploitatietekort op € 43,5 miljoen geconsolideerd.

Planontwikkeling
Er zijn nadere geluidsonderzoeken gedaan om na te gaan of en in welke mate woningen waarvoor een hoger waarde besluit is genomen en een significant hogere geluidsbelasting wordt voorzien middels geluidsanering moeten worden gesaneerd. In het kader van voorbereiding is het activiteitenplan opgesteld dat uitwerking geeft aan een zorgvuldige mitigatie en ontwikkeling van natuurwaarden. Dit plan ligt nu ter beoordeling bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN). Naar aanleiding van de ontvangen beroepschriften is het verweer voor de beroepsprocedure bij de

Raad van State voorbereid en ingediend. Voor de locatie Rijckevorselweg 4 is het bestemmingsplan vastgesteld voor de bedrijfsverplaatsing van een onderneming uit het nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein. Tegen dit plan is door één appellant beroep ingesteld. Er is een projectleider civiele techniek ingeschakeld om de nodige onderzoeken en een uitvoeringsplan en planning voor de realisatiefase aan te pakken. Milieu en openbare orde & veiligheid zijn aanleiding geweest om op een aantal locaties sloop en saneringswerkzaamheden uit te voeren. Zo wordt binnen de beperkingen van de beroepsprocedure naar mogelijkheden doorgewerkt om later een zo voortvarend mogelijke ontwikkeling van Heesch West te bevorderen.

Cereslaan-West
De uitwerking van het ontwerpbestemmingsplan Cereslaan-West wordt in belangrijke mate ook onderbouwd op basis van onderzoeken die opgesteld zijn voor het regionale bedrijventerrein; de ontwikkeling Cereslaan-West is daarin als zelfstandige ontwikkeling mee beschouwd. Voor Cereslaan-West is het ontwerpbestemmingsplan met bijbehorende milieu- en omgevingsverzoeken opgesteld en begin 2023 gepubliceerd. Vaststelling van het plan is beoogd in het voorjaar 2024.

Verwervingen
Het totale plangebied Heesch West (exclusief Cereslaan-West, oostelijke en westelijke ontsluiting en Achterste Groes) is 178 hectare groot waarvan in de eindsituatie ±80 hectare zal zijn uitgegeven als grootschalig bedrijventerrein. Het plan Cereslaan-West bevat uitgeefbaar 3,1 hectare (door de GR). Ook in het jaar 2023 werd een aantal verwervingen succesvol afgerond. Niet altijd heeft dat geleid tot een notarieel transport of volledige betaling, omdat er nog sprake is van een (kort) voortgezet gebruik.

De gemeenten ’s-Hertogenbosch en Bernheze (nu dus de GR) beschikken over nagenoeg alle gronden binnen het plangebied. Het verwervingsdossier is nu zover dat een voor een aantal nog te verwerven percelen de onteigeningsprocedure is gestart. In dat kader hebben de eigenaren van de nog te verwerven percelen een definitieve aanbieding ontvangen. Met een aantal eigenaren is nu alsnog minnelijk overeenstemming bereikt over de aankoop van percelen.

Doorkijk
De beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan Heesch West wordt vanwege grote vertragingen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van Raad van State aanzienlijk vertraagd. Op basis van berichtgeving van de Afdeling februari 2024 is de behandeling van de beroepsprocedure naar verwacht wordt in het najaar van 2024 aan de orde. De uitspraak zal dan op zijn vroegst eind 2024/ begin 2025 worden ontvangen.

Voor de uitbreiding Cereslaan-West wordt vaststelling van het plan in de gemeenteraad van Bernheze beoogd in het voorjaar van 2024. Uiteraard is het mogelijk dat er dan voor dit plan een beroepsprocedure volgt, hoewel de aard en impact van dit uitbreidingsplan beperkter van omvang is.

Zolang de bestemmingsplannen nog niet onherroepelijk zijn worden op de betreffende locaties nog geen bedrijfskavels in de verkoop gebracht. Wel wordt waar mogelijk de werkvoorbereiding voortgezet. Belangrijk aandachtspunt is het ontwikkelen en borgen van een goede energievoorziening. In dit kader wordt een toekomstgericht energieconcept voorbereid.

Economie en werkgelegenheid en duurzame ontwikkeling zijn doelstellingen voor een lange termijn in een regio waar vestigingsmogelijkheden voor bedrijven in de afgelopen jaren schaars geworden zijn. Voor de regio is een aanhoudende schaarste inmiddels een gegeven. Heesch West en Cereslaan-West beogen hierin zo goed en voortvarend mogelijk ruimte voor ontwikkeling te kunnen bieden.
De financiële planning van de grondexploitatie is wederom behoedzaam. Ondanks de huidige grote belangstelling wordt uitgegaan van een gemiddelde uitgifte van ongeveer 7,0 hectare per jaar. In de risicoanalyse bij de grondexploitatie van begin 2024 is ook een risicowaardering gemaakt voor het geval de uitgifte mogelijk 2 jaar later start door mogelijke vertraging in planontwikkeling en/of uitgifte.

De rente is afgelopen jaar gestegen en lijkt nu begin 2024 te stabiliseren. In juli 2023 hebben we extra financieringsmiddelen aangetrokken. Er is een lening van € 12 miljoen voor 7 jaar afgesloten. Dit heeft voor de grondexploitatie, worst case, een nadelig effect van ongeveer € 1,8 miljoen. Hierop hebben we de grondexploitatieberekening 2024 aangepast. Hiermee denken we een solide liquiditeit van de GR Heesch West te hebben geborgd.

2.4 Wat heeft het gekost?

De primitieve begroting 2023 is door het AB vastgesteld op 8 juli 2022. In 2023 is de begroting bijgesteld door de tussentijdse rapportage 2023. Deze rapportage is door het AB vastgesteld in de vergadering van 24 november 2023 en heeft geleid tot de begroting 2023 na wijziging.

(x € 1.000)	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Jaarrekening 2023**
Lasten			
Verwervingen	2.541	1.795	1.799
Bouw- en woonrijp maken	4.322	89	254
Plankosten	1.003	1.307	1.105
Beheerlasten	173	273	111
Kosten anterieure overeenkomsten			21
Financieringslasten/ diversen	229	542	540
Afname boekwaarde	6.248	0	0
Totaal lasten	**14.516**	**4.006**	**3.830**
Baten			
Verkopen	14.516	0	0
Renteopbrengsten	0	170	229
Bijdrage gemeenten/ derden (anterieure overeenkomsten)	0	0	21
Beheeropbrengst	0	138	144
Vrijval verliesvoorziening			217
Toename boekwaarde	0	3.698	3.436
Totaal baten	**14.516**	**4.006**	**4.047**
Saldo lasten en baten	**0**	**0**	**217**
Algemene dekkingsmiddelen (a.d.)	0	0	0
Overheadskosten	0	0	0
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**0**	**0**	**217**
Toevoeging en onttrekking reserves	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**217**

Hierna een korte toelichting op de vorenstaande tabel van baten en lasten en afwijkingen.

Verwervingen
In de primitieve begroting was een raming van € 2,5 miljoen opgenomen voor grondaankopen. Bij de tussentijdse rapportage 2023 is dit aangepast naar € 1,8 miljoen. Dit is ook feitelijk besteed in 2023. Hierin zitten ook de aankoop van 3 percelen die voor de ontwikkeling van Vismeerstraat /Cereslaan-West nodig zijn.

Bouw- en woonrijp maken
Bij de primitieve begroting 2023 werd er uitgegaan dat we in 2023 een aanvang zouden kunnen maken met bouwrijp maken. Echter door het lopende beroep bij de Raad van State tegen het vastgestelde bestemmingsplan kennen we grote vertraging. Derhalve is geen aanvang gemaakt met bouwrijp maken. Er zijn wel voor € 254.000 sloopkosten gemaakt. Bij de tussentijdse rapportage 2023 werden deze geschat op € 89.000. De hogere kosten zijn met name een gevolg van extra kosten asbestsanering.

Plankosten
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we de raming bijgesteld van € 1 miljoen naar € 1,3 miljoen. De werkelijke plankosten hebben in 2023 € 1,1 miljoen bedragen. De lagere kosten zijn o.a. een gevolg minder bestede uren vanuit de gemeente Bernheze en ’s-Hertogenbosch.

Beheerlasten
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we een raming met € 0,1 miljoen verhoogd tot € 0,27 miljoen. Dit in verband met hogere (tijdelijke) beheerlasten en uitgevoerde onderzoeken voor de aanwezigheid van asbest. Nu zijn de werkelijke kosten € 0,16 lager uitgevallen.

Kosten anterieure overeenkomsten
Bij Cereslaan-West zijn twee planontwikkelaars die op het eigen terrein tot bouw (zelfrealisatie) willen overgaan. Met die ontwikkelaars hebben we een anterieure overeenkomst gesloten met betrekking tot te verhalen kosten. In 2023 hebben we € 21.255 kosten gemaakt die betrekking hebben op kostenverhaal. Betaling vindt plaats als bestemmingsplan onherroepelijk is.

Financieringslasten/ diversen
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we de raming verhoogd tot € 0,54 miljoen. De werkelijke uitgaven zijn conform raming.

Verkopen
Bij de primitieve begroting 2023 werd nog uitgegaan dat we in 2023 al gronden zouden uitgeven. Dit hebben we bij de tussentijdse rapportage volledig teruggedraaid. Door de opgelopen vertraging zijn er geen gronden verkocht in 2023.

Bijdrage derden (anterieure overeenkomst)
Zoals hiervoor aangegeven hebben we ten behoeve van Cereslaan West twee anterieure overeenkomsten gesloten. Deze kosten en opbrengsten maken geen deel uit van de grondexploitatie. Omdat er in 2023 al voor € 21.255 aan kosten hieromtrent zijn gemaakt hebben we een vordering van hetzelfde bedrag opgenomen alsnog te ontvangen bedrag.

Renteopbrengsten
Omdat het geleende bedrag van € 12 miljoen in juli 2023 maar beperkt nodig is geweest voor uitgaven 2023, hebben we met schatkistbankieren de rentekosten volledig kunnen compenseren. Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we toen € 170.000 aan inkomsten geschat. In werkelijkheid zijn deze € 229.000 en dus zelfs hoger uitgevallen.

Beheeropbrengst
De pacht en huuropbrengsten zijn € 6.000 hoger uitgevallen dan geraamd bij de tussentijdse rapportage 2023.

Vrijval verliesvoorziening
In 2022 hebben de gemeenten een verliesvoorziening van in totaal € 43,7 miljoen overgedragen. In dit bedrag is € 217.000 (afgerond) opgenomen voor kosten die niet binnen de kostensoortenlijst Bro vielen. Deze kosten zijn bij de actualisatie uit de grondexploitatie gehaald. De grondexploitatie sluit nu op € 43,5 miljoen. Het bedrag van € 217.000 valt hierdoor vrij.

Toename boekwaarde
Door het actief worden van de grondexploitatie wordt het verschil tussen de lasten en baten gemuteerd naar onderhanden werken (voorraden). Bij de tussentijdse rapportage 2023 werd uitgegaan van € 3,7 miljoen. Werkelijk is dit € 3,4 miljoen.

De geactualiseerde grondexploitatieberekening Heesch West (begin 2024) sluit op een tekort van € 43,5 miljoen (eindwaarde). Dit is sluit aan bij de laatst vastgestelde exploitatieberekening in het AB van 12 april 2023, met uitzondering van voornoemde administratieve wijziging betreffende het uit de grondexploitatie halen van de kosten die niet op de kostensoortenlijst Bro staan.

De nu geactualiseerde grondexploitatie geeft de volgende mutaties ten opzichte van een jaar geleden:

Grondexploitatie Heesch West - Cereslaan West	Grex 2023	Grex 2024	Verschil 2024 met 2023 in €
KOSTEN			
verwerving	€ 68.942.993	€ 69.040.136	€ 97.144
planschade	€ 419.250	€ 419.250	€ -
bouw- en woonrijpmaken	€ 56.369.390	€ 55.676.640	€ 692.750-
bijdrage duurzaamheid	€ 884.442	€ 303.155	€ 581.287-
plankosten	€ 15.813.470	€ 15.405.703	€ 407.767-
beheer- en administratiekosten	€ 3.891.247	€ 3.865.226	€ 26.021-
rente	€ 10.808.025	€ 13.379.195	€ 2.571.169
Totaal kosten	€ 157.128.817	€ 158.089.306	€ 960.489
OPBRENGSTEN			
bedrijven	€ 106.441.778	€ 108.549.003	€ 2.107.225
verkoop vastgoed	€ 3.327.566	€ 3.327.566	€ -
subsidies en bijdragen	€ 3.617.963	€ 2.688.000	€ 929.963-
Totaal opbrengsten	€ 113.387.307	€ 114.564.569	€ 1.177.262
Saldo op eindwaarde	***€ 43.741.510-***	***€ 43.524.737-***	***€ 216.773***

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de actualisatie grondexploitatie Heesch West 2024, welke als bijlage bij de stukken ter behandeling in het DB en AB zal worden gevoegd.

Beleidsindicatoren

Artikel 25 van het BBV schrijft voor dat de verantwoording per programma inzicht biedt in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd. Deze verplichte beleidsindicatoren zijn niet van toepassing voor de GR. Hieronder een verdere toelichting hieromtrent.

De GR Heesch West heeft geen eigen personeel in dienst. Voor de uit te voeren activiteiten wordt personeel vanuit de gemeenten ingezet of elders ingehuurd. Ook hebben we geen eigen huisvesting. Op grond hiervan kennen we geen formatie, bezetting, apparaatskosten en overhead.

De GR Heesch West is feitelijk een grondexploitatie waarin drie deelnemende gemeenten participeren, elk voor hun aandeel. We heffen geen belastingen en kennen verder geen algemene dekkingsmiddelen. Een post onvoorzien is niet toegestaan binnen een grondexploitatie. Voor het onderdeel vennootschapsbelasting zie paragraaf 3.2.

3. Paragrafen

In het kader van het Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) zijn paragrafen verplicht voorgeschreven.
Wanneer een paragraaf voor de GR niet van toepassing is, wordt dit bij de betreffende paragraaf nader toegelicht.

3.1 Paragraaf bedrijfsvoering

3.1.1 Bestuurlijke structuur

De GR Heesch West kent de volgende bestuursorganen:

- *het algemeen bestuur van 6 leden*:
  - twee wethouders van de gemeente 's-Hertogenbosch, waarvan één voorzitter
  - twee wethouders van de gemeente Oss,
  - twee wethouders van de gemeente Bernheze.
- *het dagelijks bestuur van 3 leden*:
  - de voorzitter, een wethouder van gemeente 's-Hertogenbosch,
  - een wethouder van de gemeente Oss,
  - een wethouder van de gemeente Bernheze.

3.1.2 Financiële verhoudingen

De GR regelt in artikel 35 lid 1 de financiële verhoudingen met en tussen de deelnemende gemeenten. Het algemene uitgangspunt hierbij is dat de deelnemende gemeenten er steeds zorg voor dragen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen tegenover derden te kunnen voldoen.
De verhouding waarin een uiteindelijk voordelig of nadelig saldo respectievelijk ten gunste of ten laste van de deelnemende gemeenten wordt gebracht is als volgt:

- gemeente 's-Hertogenbosch 58%;
- gemeente Oss 30%;
- gemeente Bernheze 12%.

3.1.3. Financieel administratieve organisatie

- Het AB heeft een Nota Financieel Beleid GR Heesch West en ook een Financiële Verordening GR Heesch West vastgesteld. In de Verordening zijn de uitgangspunten voor het financieel beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie op hoofdlijnen vastgelegd. De financiële organisatie betreffende de administratie, het opstellen van de begroting, tussentijdse rapportages en de jaarrekening, geschiedt in opdracht van de

directeur namens het DB door de gemeente Oss. Ook de control(e)functie is hier ondergebracht. De jaarrekening wordt gecontroleerd door een externe accountant.

- Het opstellen en actualiseren van de grondexploitatie Heesch West is ondergebracht bij de gemeente ’s-Hertogenbosch. De grondexploitatie dient als onderlegger voor de begroting en het meerjarenbeleidsplan. Op basis van de grondexploitatie is een financiële gevoeligheidsanalyse gemaakt. Zie voor verdere uitwerking paragraaf 3.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.

3.1.4. Rechtmatigheidsverantwoording

In het kader van de beheersing van het rechtmatig handelen zijn door het Algemeen Bestuur de volgende verordeningen vastgesteld:

- Financiële verordening Gemeenschappelijke Regeling Heesch West;
- Controleverordening gemeenschappelijke regeling Heesch West;
- Treasurystatuut gemeenschappelijke regeling Heesch West;
- Delegatiebesluit AB GR Heesch West;
- Nota financieel beleid;
- Inkoopbeleid;
- Archiefverordening.

Verder heeft het Algemeen Bestuur begin 2016 het Controleprotocol voor de accountantscontrole vastgesteld. Het Algemeen Bestuur heeft voor de controle van de jaarstukken 2023 op 24 november 2023 het normenkader vastgesteld.

De GR Heesch West wordt bij de archief- en informatievoorziening tot nog toe ondersteund door de gemeente Oss. Als externe archivaris is het BHIC ingeschakeld. Bij de inspectie 2022 van toezichthouder Provincie Noord-Brabant (PNB) is beoordeeld dat het archief voldoet. Er is een verbeterplan dat ertoe dient om archief- en informatievoorziening verder te verbeteren en ook in de toekomst te voldoen aan de regels die de Wet open overheid (Woo) aan onder meer gemeenschappelijke regelingen stelt. In 2024 wordt de functie van het Archief- en Informatiebeheer op basis van een dienstverleningsovereenkomst verplaatst naar de gemeente ’s-Hertogenbosch.

In de nota Financieel Beleid is bepaald dat minimaal jaarlijks een verbijzonderde interne controle door een intern controleur van de gemeente Oss zal plaatsvinden.
De GR heeft per controlejaar 2021 een nieuwe externe accountant aangesteld (Astrium Overheidsaccountants, in 2022 juridisch gefuseerd tot Flynth Audit B.V.). Er heeft eind 2023 een interim-controle plaatsgevonden waarvan begin 2024 een managementletter is uitgebracht.

Met ingangsdatum 1 januari 2023 heeft een wetswijziging plaatsgevonden met als gevolg dat het dagelijks bestuur voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording opneemt in de

jaarstukken en verantwoording aflegt over eventuele geconstateerde onrechtmatigheden. De rechtmatigheidsverantwoording houdt in dat het dagelijks bestuur verantwoording aflegt over hoe zij omgaat met geld en of dit op een juiste manier gebeurt. Tot en met het boekjaar 2022 werd hierover gerapporteerd door de accountant, per het verslagjaar 2023 moet het dagelijks bestuur laten zien dat zij zich aan de wet- en regelgeving houdt bij het uitvoeren van haar taken en verantwoordelijkheden. Dit is belangrijk om het vertrouwen van burgers en andere belanghebbenden te behouden en te versterken. Door middel van een rechtmatigheidsverantwoording zal het dagelijks bestuur verantwoording afleggen aan het algemeen bestuur en andere toezichthouders over hoe zij haar middelen gebruikt en beheert. De accountant verstrekt dus met ingang van 2023 geen rechtmatigheidsoordeel meer in de controleverklaring, maar beperkt zich tot het getrouwheidsoordeel. Dit houdt in dat de accountant wel moet vaststellen dat de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is verantwoord in de jaarstukken.

De geconstateerde afwijkingen op rechtmatigheid zijn hieronder opgenomen als ze groter zijn dan 3% van de lasten dan wel € 114.900 en die betrekking hebben op het begrotingscriterium, voorwaardencriterium en het criterium voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Daarbij gaat het in het kort om:

- Het begrotingscriterium: de lasten vallen binnen de begroting (incl. wijzigingen) zoals deze door het algemeen bestuur is goedgekeurd. Hierbij zijn we ervan uit (volgens de kadernota rechtmatigheid) gegaan dat het overschrijden van de begroting op totaal niveau van de GR altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het oordeel. Dit laatste is het geval als:
    - Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
    - Kostenoverschrijdingen passen binnen het beleid.
    - Kostenoverschrijdingen het gevolg zijn van openeinderegelingen.
- Het voorwaardencriterium: alle financiële beheershandelingen die zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving. Belangrijk onderdeel daarbij is dat de GR voldoet aan het inkoop en aanbestedingsbeleid (norm voor Europese aanbestedingen). Er is een afwijking geconstateerd ten aanzien van het Europees aanbestedingsbeleid van € 180.000 (€ 180.000 in 2023 met een totale contractwaarde over de looptijd van € 315.000). Dit betreft de enkelvoudige gunning in verband met directie, waarbij de huidige functionaris dusdanige mate van kennis, initiatief, netwerk en continuïteit heeft opgebouwd dat het in het belang van het project is om de diensten in ieder geval voor de verdere plan- en beroepsprocedure te continueren. Door complexiteit/omvang project, ondervonden omgevingsgevoeligheid van het project en kennisverloop in organisatie is de directieaanstelling nog voortgezet. Formeel had dit voornemen moeten worden gepubliceerd op Tenderned (volgens artikel 2.32, vrijwillige transparantie).

- Ten aanzien van diensten Antea is er een totale spend van € 122.000 in 2023 aan de orde. Dit betreft diverse inzet in deelprojecten; bijdragen aan opstellen en verweer bestemmingsplannen en continueren ecologische diensten in de periode tot onherroepelijk Bestemmingsplan en het opstellen van het activiteitenplan ten behoeve van ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb). De diensten zijn onderling gerelateerd qua inzet, lokale gebiedskennis en continuïteit. Vanuit het belang van een doelmatige, efficiënte en voortvarende aanpak is er door de GR voor gekozen om deze inzet niet tussentijds (opnieuw/zelfstandig) aan te besteden. Dit zou naar verwachting enkel tot verlies van tijd, kennis en geld (waaronder meerkosten vanwege hernieuwd aanbesteden) naast mogelijk weer inwerken van nieuwe adviseurs en extra (niet beschikbare) capaciteitsvraag bij medewerkers in het projectteam hebben geleid. Voor de betreffende inzet zijn nadere afspraken gemaakt over onder meer differentiatie in meerwerk met aanzienlijk scherpere tarieven (en zo het matigen van meerkosten). Met voortgangsrapportages/afstemming tussen Antea en directie GR is er voortdurend regie op de initieel gevraagde en extra inzet gevoerd.
- Ten aanzien van diensten Sprangers, € 10.000 is er als gevolg van de meerjarige inzet sprake van een zodanig hoge inzet dat deze werkzaamheden, achteraf geoordeeld, niet enkelvoudig gegund hadden kunnen worden. De inzet, betreft vooral omgevingscommunicatie waaronder omgevingsoverleg, nieuwsbrieven en ontwikkeling/bijhouden website. Vanuit belang passende omgevingscommunicatie en netwerk en continuïteit die met inzet Sprangers is geborgd is de dienst voortgezet, waarbij de inzet sterk is gereduceerd ten opzichte van eerdere jaren. De inzet wordt in 2024 verder teruggebracht; werkzaamheden voor ontwikkelen/onderhouden website worden overgedragen aan de gemeente ’s-Hertogenbosch (SLA in voorbereiding). De kosten zijn zoals benoemd sterk gematigd en de inzet voor het alsnog aanbesteden van de actueel benodigde communicatie inzet is niet doelmatig; inzet aanbesteding zou inzet lopende werkzaamheden overstijgen. Formeel had het voornemen de inzet te continueren moeten worden gepubliceerd op Tenderned (volgens artikel 2.32, vrijwillige transparantie).

Ten aanzien van het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: Er is geen M&O beleid binnen de GR Heesch West, omdat dit niet van toepassing is binnen de GR. Hierbij gaan we uit dat subsidies die ontvangen worden van de provincie niet vallen binnen M&O.

3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is een indicatie van de financiële gezondheid van een organisatie. Hierbij worden geïnventariseerde risico’s financieel gemaakt en afgezet tegen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken. Voorbeelden hiervan zijn vrij aanwendbare reserves en belastingen, niet van toepassing binnen GR Heesch West, en de post onvoorzien.

Risicoanalyse

Planologisch gezien is er voor Heesch West sprake van een vastgesteld bestemmingsplan, waartegen nog wel beroep bij de Raad van State is ingesteld. De behandeling en uitspraak door de afdeling Bestuursrechtspraak staat een voortvarende realisatie en gronduitgifte op Heesch West in de weg. Vertraging raakt zowel de voortgang van investeringen als de gronduitgifte. De boekwaarde neemt door de relatief lage financieringskosten beperkt toe. Met de aanhoudende schaarste in het aanbod van bedrijventerreinen is het ingerekende uitgiftetempo behoedzaam.

Niet alleen de voornoemde planologische procedure maar met name ook een effectieve oplossing voor de netcongestie kan gevolgen hebben voor de uitvoeringsplanning en de uitgifte van de bedrijfskavels. Ontwikkelen van een slim energieconcept is in perspectief van de actuele netcongestie een belangrijk voor een robuust vestigingsklimaat en voortvarende gronduitgifte.

Als voornoemde risico's optreden vertalen die zich vooral naar vertraging in de realisatie en gronduitgiften. In onderstaande tabel is het risico van bijvoorbeeld twee jaar latere gronduitgifte gekwantificeerd.

Ondanks behoedzame ramingen en ingerekende kostenontwikkelingen bestaat het risico van een hoger kostenniveau van de civiele werken en/of tegenvallende aanbestedingen.
De impact van afwijkende grondprijzen op het grondexploitatieresultaat is fors. Zoals in de toelichting is beschreven wordt er qua uitgifteprijzen behoedzaam gerekend (door geen algemene prijsstijging in de grondexploitatie in te rekenen en door het toepassen van een behoedzaamheidsmarge).

In onderstaande tabel is een aantal scenario's doorgerekend om daarmee de omvang van de het mogelijke risico/kans te kunnen kwantificeren.

Heesch West	GR Heesch West 2024		
Risico's & Kansen	**Risicowaardering** op NCW	**Risico-profiel**	**Gewogen risicowaardering**
1. Marktrente stijgt met 1% (alleen over aanvullend af te sluiten leningen)	€ 260.000	50%	€ 130.000
2. Start uitgifte 2 jaar later	€ 9.776.000	75%	€ 7.332.000
3. Uitgifteprijs € 10 hoger / lager (ofwel circa 5% hogere/lagere prijzen)	€ 5.406.000	50%	€ 2.703.000
4. Opbrengstenstijging 1% (i.p.v. de gehanteerde parameter van 0%)	€ 5.474.000	50%	€ 2.737.000
5. Parameter kostenstijging van 2% naar 3%	€ 2.876.000	25%	€ 719.000
6. Kosten bouw- en woonrijp maken vallen 10% hoger uit door tegenvallende aanbestedingen	€ 5.994.000	25%	€ 1.498.500

De grondexploitatie van de GR Heesch West wordt elk jaar geactualiseerd en bij tekorten zullen de deelnemende gemeenten het tekort telkenmale aanvullen. Hierdoor is er geen reserve als weerstandsvermogen nodig.

Stikstof

In de Passende Beoordeling is het effect van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden onderzocht. De aanpak, uitgaande van mogelijke saldering, ontwikkeling van een aardgasvrij terrein met slechts beperkt (en niet eerder dan na aanvullende bestuurlijke besluitvorming van het college van B&W 's-Hertogenbosch) ruimte voor milieucategorie 5.1 is getoetst met actuele

berekeningen en beoordeeld overeenkomstig wet- en regelgeving en jurisprudentie. Bij de beoordeling van de plannen door de Afdeling Bestuursrechtspraak van Raad van State zal op basis van dan geldende regelgevingen jurisprudentie, de motivering voor Heesch West nader worden beoordeeld.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Eind 2018 heeft er overleg met de belastingdienst plaatsgevonden over mogelijke gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelasting voor overheden per 1 januari 2016. In een informeel schrijven van 7 januari 2019 en een latere memo van 1 mei 2019 hebben de gezamenlijke gemeenten hun zienswijze voor de Vpb aan de belastingdienst kenbaar gemaakt.
Voor Heesch West wordt namelijk een exploitatietekort verwacht (kijkend naar de fiscale quickscan), waardoor er geen sprake is van een Vpb-plicht.

Bijdrage provincie

In 2015 hebben we van de provincie een bijdrage van € 2.688.000 als voorschot ontvangen. De subsidietoekenning kende de voorwaarde dat het bestemmingsplan op een bepaalde datum onherroepelijk moet zijn. Deze datum heeft de provincie op ons verzoek een aantal keren verlengd. Bij besluit van 17 december 2021 heeft de provincie het uitstelverzoek toegekend tot 31 december 2023. Voor zover deze datum vanwege de beroepsprocedure van Raad van State niet haalbaar blijkt moet dat aan de provincie worden gemeld. Verwacht wordt dat in het tweede kwartaal van 2024 de subsidiebeschikking definitief door de provincie wordt vastgesteld op basis van een afgerond activiteitenverslag.

Kengetallen financiële status en weerbaarheid

Op basis van artikel 11 2e en 3e lid van het BBV dient een vijftal kengetallen opgenomen te worden, te weten: de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio, een kengetal grondexploitatie, de structurele begrotingsruimte en de belastingcapaciteit. Voor de GR Heesch West is het kengetal belastingcapaciteit niet van toepassing.

Kengetallen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Netto schuldquote	46,83%	213,74%	1.009,63%
Solvabiliteitsratio	-0,5%	0%	0,0%
Grondexploitatie	46,56%	213,74%	1.009,62%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%

Netto schuldquote

Deze indicator laat zien hoe de netto schulden zich verhouden tot de totale baten. Hoe hoger het percentage, hoe meer externe financiering voor de activiteiten. Een laag percentage is gunstig. In 2023 is het percentage zo hoog omdat de GR zelf nog maar beperkte kosten/ baten had (€ 3,8 miljoen) en de netto schulden hoog zijn. Dit komt omdat de GR een project betreft waarbij de kosten voor de baten gaan. Er is al veel geïnvesteerd in de voorbije jaren en dit moet in de toekomst via grondverkopen terugverdiend worden.

Solvabiliteitsratio
Dit geeft aan hoe we aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. Het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Omdat de GR Heesch West in de voorbije jaren kosten heeft gemaakt die niet binnen de kostensoortenlijst Bro paste heeft de GR een negatief eigen vermogen (algemene reserve). De overgedragen verliesvoorziening in 2022 door de gemeenten dekt mede de kosten die niet in de grondexploitatie kunnen worden opgenomen. Door de kosten die niet op de kostensoortenlijst Bro staan uit de grondexploitatie te halen ontstaat een incidenteel positief resultaat. Aan het AB wordt voorgesteld om het positieve resultaat toe te voegen aan dealgemene reserve. Hierdoor is er geen negatief eigen vermogen meer. De solvabiliteitsratio is daardoor nihil.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie drukt de geactiveerde waarde van de grondexploitatie uit in het percentage van het totaal lasten/baten van de begroting/jaarrekening. De verkoop van gronden zal bijdragen aan het verbeteren van de schuldquote en de solvabiliteitsratio.

Structurele exploitatieruimte
Een getal gelijk aan of groter dan 0 betekent dat de structurele baten groot genoeg zijn om structurele lasten te dekken. Omdat Heesch West een grondexploitatie (projectmatig "bedrijf") bedrijf is zullen in beginsel de baten gelijk zijn aan de lasten.

3.3 Paragraaf verbonden partijen

De GR Heesch West participeert niet in verbonden partijen. We hebben geen bestuurlijk dan wel financieel belang in een ander privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie. Als GR Heesch West zijn we een verbonden partij voor de deelnemende gemeenten. Paragraaf 3.1.2 schetst de aard van de verbondenheid.

3.4 Paragraaf grondbeleid

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de visie, uitvoering, prognose en risico's van Heesch West.

Visie en doelstelling
De GR Heesch West heeft tot doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in de regio "Noordoost Brabant" door middel van het duurzaam ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar regionaal bedrijventerrein.
De grondgebiedsgemeenten hebben actief gronden verworven en zijn na vaststelling van de bestemmingsplannen in 2022 ingebracht bij de GR Heesch West.

Heesch West ligt in het grensgebied van ’s-Hertogenbosch en Bernheze, evenwijdig aan de A59, tussen de kruising met de A2 en de A50 (knooppunt Paalgraven). Door de directe ligging aan de A59 profileert Heesch West zich met name als bedrijventerrein voor onder meer zeer grootschalige logistiek en ook (bouw gerelateerde) circulaire economie en duurzaamheid en regionale verplaatsers. De doelstelling voor de komende jaren is een verdere regionale profilering van Heesch West en voortvarend inzetten op de ontwikkeling en realisatie van Heesch West. De belangstelling voor het terrein is aanzienlijk en er is een schaarste in uitgeefbaar bedrijventerrein in de regio.

Uitvoering

De GR Heesch West zal aan de gronden de nodige bewerkingen uitvoeren waarna de gronden bouwrijp voor marktconforme prijzen zullen worden aangeboden c.q. verkocht.

Prognose verwachte resultaten

Het Algemeen Bestuur besluit 5 april 2024 over de vaststelling van de geactualiseerde grondexploitatie. Deze exploitatie sluit met een tekort van € 43,5 miljoen (eindwaarde). Hierdoor behoeven de deelnemende gemeenten geen extra bijdrage te doen voor aanvulling van de gevormde verliesvoorziening.
Hierbij is uitgegaan dat 50 hectare, in de periode van 2025 tot en met 2031, als uitgeefbaar terrein zal worden verkocht. De overige 30 hectare is ingebracht tegen € 6,00 per vierkante meter, zijnde agrarische grondwaarde. Kortheidshalve wordt verwezen naar de geactualiseerde grondexploitatie Heesch West per 1-1-2024.

Algemene risico’s in de grondexploitatie

Een actief grondbeleid brengt financiële risico’s met zich mee. De kost gaat voor de baat en het gaat hierbij om aanzienlijke bedragen. De marktsituatie, fluctuaties in de kostprijs en economische omstandigheden kunnen gedurende de voorbereidingstijd- en looptijd zowel positieve als negatieve invloeden hebben op de exploitatie. Een lange looptijd houdt in dat de verwachte resultaten voor een groot deel zijn gebaseerd op (onzekere) prognoses.

Elk jaar wordt de grondexploitatie geactualiseerd en wordt bezien of de verliesvoorziening bijgesteld moet worden. Als dat het geval is dan nemen de deelnemende gemeenten de kosten voor hun rekening. Op grond hiervan heeft de GR Heesch West als zodanig geen weerstandsvermogen (reserves) nodig.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

De grondexploitatie GR Heesch West is een Bouwgrond In Exploitatie (BIE). Alle financiële mutaties die passen binnen de kostensoortenlijst worden als voorraden in de balans verwerkt.
De toe te rekenen rente moet op basis van de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen worden opgenomen. Binnen de GR kennen we projectfinanciering en derhalve wordt hieraan voldaan.

De looptijd van de grondexploitatie is gebaseerd op de maximale 10 jaarstermijn en voldoet daarmee ook aan de voorschriften. De verplichte disconteringsvoet van 2% voor berekening contante waarde ten behoeve van verliesvoorziening bij negatieve exploitaties is niet van toepassing omdat we de getroffen verliesvoorziening op eindwaarde nemen.

3.5 Paragraaf lokale heffingen

De intentie was dat de grondgebonden gemeenten de OZB-inkomsten na de uitgifte van gronden, voor zover deze betrekking hebben op het grondgebied Heesch West, afdragen aan de GR. Hierbij wordt rekening gehouden met een afname van de algemene uitkering als gevolg van Heesch West wegens toename van de WOZ-waarden. Dit is geregeld onder punt 8 van de Nota financieel beleid GR Heesch West. Bij de besluitvorming over de verdere organisatieontwikkeling en aanpak zal ook het afsprakenkader voor de beheerfase worden betrokken.
Feitelijk is deze paragraaf niet van toepassing voor de GR Heesch West want als GR hebben we geen wettelijke grondslag om belastingen te heffen.

3.6 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De GR Heesch West beschikt niet over materiële vaste activa.

3.7 Paragraaf financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stelt regels aan de financieringsfunctie van gemeenschappelijke regelingen en biedt een kader voor de beheersing van de risico's die uit deze functie voortvloeien. Op lokaal niveau is deze regelgeving vertaald in een 'treasurystatuut' dat door het Algemeen Bestuur is vastgesteld. Eind 2015 is het treasurystatuut geactualiseerd en is het schatkistbankieren toegevoegd. In dit statuut is de bestuurlijke structuur voor de uitvoering van de treasuryfunctie vastgelegd. Daarnaast zijn hierin de doelstellingen van de treasuryfunctie gedefinieerd:

- Het continu verzorgen van voldoende liquiditeit voor de GR.
- Het minimaliseren van de rentekosten binnen het kader van de Wet fido.
- Het maximaliseren van de renteopbrengsten, binnen het kader van de Wet fido.

Deze paragraaf schetst de concrete plannen binnen het treasurybeleid.

In onderstaand overzicht zijn de leningen die door de gemeente 's-Hertogenbosch zijn afgesloten en zijn door verstrekt aan de GR Heesch West opgenomen.

Gemeente	Bedrag	Lening vanaf	Looptijd	Looptijd tot	%
's-Hertogenbosch	€ 20.000.000	26-4-2022	4 jaar en 9 maanden	26-1-2027	0,83
's-Hertogenbosch	€ 6.000.000	26-4-2022	2 jaar	26-4-2024	0,71
's-Hertogenbosch	€ 11.000.000	26-4-2022	7 jaar	26-4-2029	1,40
's-Hertogenbosch	€ 12.000.000	17-7-2023	7 jaar	17-7-2030	3,11

In juli 2023 hebben we voor € 12 miljoen een geldlening aangetrokken. Totale financiering komt daarmee op € 49 miljoen aan geldleningen.

Beleidsvoornemens

De GR Heesch West is gebonden aan de eisen die de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) stelt aan de mate van korte en lange financiering. In de Uitvoeringsregeling van deze Wet is bepaald dat 8,2% van het begrotingstotaal korter dan 1 jaar gefinancierd mag worden. Voor de GR Heesch West was de kasgeldlimiet € 1,2 miljoen voor 2023.

Kasgeldlimiet	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**
Begrotingstotaal	13.138.000	14.516.000	4.042.000
Kasgeldlimiet 8,2% van begrotingstotaal	1.077.316	1.190.312	331.444

In 2023 hebben we geen kasgeldleningen gehad/ afgesloten.

In diezelfde regeling staat dat het percentage voor de renterisiconorm 20% is van het begrotingstotaal. De renterisiconorm begrenst de rentegevoeligheid van de vaste schuldpositie van de GR. Het renterisico wordt bepaald door de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherzieningen op de vaste schuld.

Renterisiconorm	**Realisatie 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**
Begrotingstotaal	13.138.000	14.516.000	4.042.000
Renterisiconorm (20% van begrotingstotaal)	2.627.600	2.903.200	808.400
Renterisico op vaste schulden*	0	0	0
Ruimte onder renterisiconorm	**2.627.600**	**2.903.200**	**808.400**

* som aan herfinanciering incl. aflossingen en renteherzieningen

De toezichthouder, in ons geval de provincie, kan ontheffing verlenen van genoemde verplichtingen. Op het moment dat herfinanciering aan de orde is zal waarschijnlijk ontheffing van de renterisiconorm bij de Provincie aangevraagd moeten worden.

De rente is het afgelopen jaar behoorlijk gestegen maar historisch nog relatief laag. Op dit moment lijkt de rente weer te stabiliseren. In de regel is kort financieren goedkoper dan lang.

3.8 Paragraaf openbaarheid Wet open overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 gelden er in het kader van de Wet open overheid nieuwe regels voor openbaarheid. Voorgeschreven is dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting aandacht besteed aan de uitvoering van deze wet en in de verantwoording (jaarrekening) verslag doet van de uitvoering

ervan. De GR HW is transparant over haar beleid en de uitvering daarvan. Zoals bepaald in de GR-regeling stuurt de GR HW jaarlijks het conceptbeleidsplan en de conceptbegroting, tezamen met de vastgestelde jaarstukken van het voorafgaande jaar actief aan de betrokken gemeenten. De stukken worden als bestuurlijke documenten bij de verschillende gemeenten gepubliceerd en behandeld in de afzonderlijke gemeenteraden. Op basis van mogelijke zienswijzen stelt het AB van de GR HW de stukken vervolgens vast en stuurt deze aan de toezichthouder toe.

De GR HW heeft een website die tot nog toe vooral gericht is op het informeren van omgeving en belangstellenden over de ruimtelijke planontwikkelingen die door de GR worden voorbereid. De publicatie en vaststelling van ruimtelijke plannen is, zo is in de GR-regeling bepaald, de bevoegdheid van de betrokken grondgebied gemeenten. De GR HW faciliteert bezoekers van de website in dit kader door hen actief te verwijzen naar de formele publicaties van gemeenten en bij ruimtelijkeplannen.nl.
De website van de GR HW wordt verder geprofessionaliseerd en geïntegreerd in de nieuwe web omgeving van de gemeente ’s-Hertogenbosch, waarmee web veiligheid en bijvoorbeeld inkomende informatieverzoeken direct worden verbonden met het archief- en zaaksysteem van de gemeente.

Zoals beschreven in de paragraaf rechtmatigheid is er een verbeterplan dat ertoe dient om archief- en informatievoorziening verder te verbeteren en ook in de toekomst te voldoen aan de regels die de Woo aan onder meer gemeenschappelijke regelingen stelt. De met de Woo beoogde openbaarheid is daar een onderdeel van.

De GR HW meldt besluiten op een verzoek om publieke informatie voor zover deze betrekking heeft op de eigen bevoegdheden van de GR HW. Een verzoek om publieke informatie in processen waarvoor de publiekrechtelijke bevoegdheid en besluitvorming bij (grondgebied)gemeenten berust, zoals bijvoorbeeld ruimtelijke besluiten inclusief onderliggende documenten, zal door de verantwoordelijke gemeente worden gepubliceerd. In 2023 werden twee Woo-verzoeken ingediend met betrekking tot besluiten van de GR HW of de ruimtelijke besluiten die door de GR HW werden voorbereid en waarvoor betrokken grondgebiedsgemeenten de betreffende bestuurlijke besluiten namen. Deze Woo-verzoeken zijn in afstemming met de betrokken gemeenten beantwoord.

Jaarrekening

4. Jaarrekening 2023

Hierna wordt via de balans met toelichting en het overzicht baten en lasten met toelichting de financiële verantwoording afgelegd over het in het begrotingsjaar 2023 gerealiseerde beleid.

4.1 Balans per 31 december (bedragen zijn in hele euro's)

Activa	Ultimo 2022	Ultimo 2023
Vlottende activa:		
Voorraden		
- onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	37.206.815	40.859.900
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar		
- vorderingen op openbare lichamen	187.899	215.212
- uitzettingen in Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < één jaar	2.660.926	10.977.588
- overige vorderingen	-	624
Liquide middelen		
- banksaldi	50.524	366.831
Overlopende activa	11.370	21.255
Totaal vlottende activa	**40.117.534**	**52.441.410**
Totale activa	**40.117.534**	**52.441.410**
Vaste passiva:		
Eigen vermogen		
- Algemene reserve	-216.772	-216.772
- Gerealiseerd resultaat		216.772
Voorzieningen	-	-
Vaste schulden		
- onderhandse leningen van: *Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1a van de wet FIDO*	37.000.000	49.000.000
Totaal vaste passiva	**36.783.228**	**49.000.000**
Vlottende passiva:		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		
- overige schulden	315.254	115.753
Overlopende passiva		
- verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	331.052	637.657
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren; overige Nederlandse overheidslichamen	2.688.000	2.688.000
Totaal vlottende passiva	**3.334.306**	**3.441.410**
Totale passiva	**40.117.534**	**52.441.410**

4.2 Overzicht baten en lasten

De primitieve begroting 2023 is door het AB vastgesteld op 8 juli 2022. In 2023 is de begroting bijgesteld door de tussentijdse rapportage 2023. Deze rapportage is door het AB vastgesteld in de vergadering van 24 november 2023 en heeft geleid tot de begroting 2023 na wijziging.

(x € 1.000)	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Jaarrekening 2023**
Lasten			
Verwervingen	2.541	1.795	1.799
Bouw- en woonrijp maken	4.322	89	254
Plankosten	1.003	1.307	1.105
Beheerlasten	173	273	111
Kosten anterieure overeenkomsten			21
Financieringslasten/ diversen	229	542	540
Afname boekwaarde	6.248	0	0
Totaal lasten	**14.516**	**4.006**	**3.830**
Baten			
Verkopen	14.516	0	0
Renteopbrengsten	0	170	229
Bijdrage gemeenten/ derden (anterieure overeenkomsten)	0	0	21
Beheeropbrengst	0	138	144
Vrijval verliesvoorziening			217
Toename boekwaarde	0	3.698	3.436
Totaal baten	**14.516**	**4.006**	**4.047**
Saldo lasten en baten	**0**	**0**	**217**
Algemene dekkingsmiddelen (a.d.)	0	0	0
Overheadskosten	0	0	0
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**0**	**0**	**217**
Toevoeging en onttrekking reserves	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**217**

4.3 Toelichtingen

4.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Aan de debetzijde, de linkerkant van de balans staat een opsomming van alle activa. Dit zijn de bezittingen van de GR Heesch West. De creditzijde, de rechterkant van de balans, geeft een inzicht in de financiering van de bezittingen. Dit zijn de passiva, bestaande uit het eigen vermogen en de schulden (vreemd vermogen).

Alle bedragen in tabellen zijn volledige bedragen, tenzij is aangegeven dat het in duizenden euro's geschiedt.

4.3.1a Algemene grondslagen en resultaatbepaling

De waarderingen van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Tot de tijd dat er nog geen sprake is van een BIE (Grex) worden de kosten, voor zover deze voorkomen op de kostensoortenlijst Bro, geactiveerd als onderzoeks- en ontwikkelingskosten bij de IMVA. Als er sprake is van een BIE (Grex) dan wordt de boekwaarde van de IMVA en ook het saldo van baten en lasten van betreffend jaar ondergebracht bij het onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie.

Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

<u>Continuïteitsveronderstelling van de gemeenschappelijke regeling</u>
De GR Heesch West wordt gecontinueerd tot dat de doelstelling is bereikt. De bedrijfsactiviteiten als bouw- en woonrijp maken worden opgepakt indien het bestemmingsplan onherroepelijk is. Tot dat alle beschikbare bouwgrond is uitgegeven zal de GR worden voortgezet.
Er zijn tot op heden alleen maar kosten gemaakt als voorbereiding op uitvoering van de activiteiten binnen de grondexploitatie. Dekking van tekorten zijn gewaarborgd op grond van artikel 35 van de gemeenschappelijke regeling Heesch West. Daarin is bepaald dat de deelnemende gemeenten te allen tijde zullen zorgen voor voldoende middelen om aan al haar verplichtingen tegenover derden te kunnen voldoen. De boekwaarden vanuit de gemeenten en de verliesvoorziening is in 2022 ingebracht bij de GR Heesch West.

Vaste activa

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in de exploitatie worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde.
De vervaardigingprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.
Winstneming vindt plaats op basis van de "Percentage of completion" (POC) methode. De berekening van tussentijds winstnemen gaat via de formule (% realisatie kosten maal % realisatie opbrengsten) maal de geraamde winst in euro's.
Zolang er geen sprake is van een winstverwachting, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingkosten in mindering gebracht.

Kosten in de fase 'ontwikkeling'
Voor de kosten geldt dat de directe kosten behoren tot de (minimale) vervaardigingsprijs en aan de grondexploitatie moeten worden toegerekend. Ten aanzien van de indirecte kosten bestaat beleidsvrijheid inzake het wel of niet toerekenen aan de vervaardigingsprijs. Voor de grondexploitatie Heesch West geldt als uitgangspunt dat ook de indirecte kosten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de grondexploitatie, waarbij in voldoende mate de causaliteit en proportionaliteit blijkt.

Kosten in de fase exploitatie en beheer
Dit betreft kosten van beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Deze kosten, welke worden gemaakt in de situatie van permanent beheer (uitgifte van bouwkavels is (grotendeels) gerealiseerd), komen in beginsel ten laste van de reguliere exploitatie van de GR.

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. Voorzieningen worden tegen het bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies gewaardeerd (eindwaarde).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Jaarlijks wordt de inbaarheid van de vorderingen beoordeeld. Als er een verwachte oninbaarheid is dan zal er een voorziening worden gecreëerd.

Liquide middelen en overlopende activa
Deze activa worden tegen de nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Binnen de GR kennen we alleen de algemene reserve. De reserve is gewaardeerd tegen de nominale waarde. De reserve was negatief en komt voort uit gemaakte kosten die niet in de kostensoortenlijst Bro staan.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen, de op het moment van opstellen van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijkerwijs is in te schatten. De voorzieningen zijn gewaardeerd op nominale waarde.

Vaste schulden

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan een jaar worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende passiva

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.3.1b Algemene grondslagen voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordeningen op basis van de kadernota rechtmatigheid van de Commissie BBV. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording betrekking heeft op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties en de baten en lasten met betrekking tot de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat.
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 24 november 2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle over- en onderschrijdingen van baten en lasten als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
- Er is geen M&O beleid binnen de GR Heesch West, omdat dit niet van toepassing is binnen de GR. Hierbij gaan we uit dat subsidies die ontvangen worden van de provincie niet vallen binnen M&O;
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV en ook onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 3% (zijnde € 114.900) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 100.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

4.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2023

Vaste activa

Vlottende activa

Voorraden

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Mutaties voorraden	80.948.325	3.436.313		84.384.638
Saldering verliesvoorziening	-43.741.510		216.772	-43.524.738
Totaal onderhanden werk	**37.206.815**	**3.436.313**	**216.772**	**40.859.900**

In 2023 hebben de nettokosten € 3.436.013 bedragen. In verband met verwacht exploitatietekort van € 43,5 miljoen is een verliesvoorziening gevormd. Bij afsluiting van de grondexploitatie Heesch West wordt het verlies gecompenseerd door de verliesvoorziening.
De waardering van de bouwgrond is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitatie begin 2024. Het betreft een inschatting van begin 2024 die omgeven is door de nodige risico's, aannames en veronderstellingen die periodiek (jaarlijks) worden herzien. Deze periodieke herziening kan in de toekomst - mede gezien de huidige onzekere marktomstandigheden – leiden tot een aangepaste waardering van de gronden in exploitatie en de hiermee samenhangende verliesvoorziening. Dit geldt ook voor de realisatie van de (gehanteerde) verkoopprijzen. Met betrekking tot uitgangspunten en risico’s alsmede onzekerheden van grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf 3.2.
Verwachte rentekosten zijn meegenomen in de berekening van de grondexploitatie.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat
Mutaties voorraden	84.384.638	72.319.602	113.179.501	-43.524.739

De grondexploitatie is geactualiseerd, geraamd op prijspeil 1 januari 2024 en opnieuw gefaseerd op basis van de beste inschatting. Het project loopt tot en met 2031 en de verwachte kosten hebben we geïndexeerd aan prijsontwikkelingen. De start van uitgifte bedrijfskavels is voorzien vanaf 2025. Hierbij is uitgegaan van ca. 7 hectare per jaar uit te geven.
Voor de hoogte van de gronduitgifteprijzen is het advies van Stec januari 2022 gebruikt. Hierbij zijn we uitgegaan een voorzichtig scenario omdat de marktomstandigheden kunnen wijzigen. Waar in de vorige Grex nog uit werd gegaan van een behoedzaamheidsmarge van 11% op de geadviseerde (marktconforme) grondprijs, is deze marge in de voorliggende Grex teruggebracht naar afgerond 10%.
De parameters voor kosten- en opbrengstenstijging zijn ongewijzigd (2% respectievelijk 0%). Het prijspeil is daarbij aangepast naar het prijspeil heden c.q. 1 januari 2024.

De berekende rente is gebaseerd op een viertal leningen die via de gemeente 's-Hertogenbosch zijn aangetrokken en 4% voor toekomstige (her)financieringen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Uitzettingen in Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Uitzettingen in rijksschatkist	2.660.926	10.977.588
Totaal	**2.660.926**	**10.977.588**

Overheidsinstanties inclusief GR's zijn verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden bij de rijksschatkist. Het saldo van de rekening per 31 december 2023 bedraagt bijna € 11 miljoen. In juli 2023 is een geldlening van € 12 miljoen aangetrokken. Dit in verband met grondverwervingen en een aflopende lening van € 6 miljoen per 26 april 2024.

Het drempelbedrag is vanaf 1 juli 2021 2% van het begrotingstotaal. Het begrotingsbedrag van Heesch West was € 14,5 miljoen en zou een drempelbedrag van € 290.000 betekenen. Echter het drempelbedrag kan niet lager zijn dan € 1.000.000 (minimumbedrag). De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist houden.

In de hier navolgende tabel is per kwartaal weergegeven welke bedragen buiten de schatkist, maar binnen het drempelbedrag, zijn aangehouden in 2023.

(x € 1.000)				
Drempelbedrag	€ 1.000			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	179	356	767	599
Ruimte onder het drempelbedrag	821	644	233	401
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Debiteuren	187.899	215.212
Totaal	**187.899**	**215.212**

Het totaalbedrag van € 105.805 bestaat uit terug te vorderen BTW (4e kwartaal 2023 en suppletie over het 4e kwartaal 2023) en € 109.407 ontvangen rente schatkistbankieren over het 4e kwartaal 2023.

Overige vorderingen

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Debiteuren	0	624
Totaal	**0**	**624**

Het bedrag bestaat uit een vordering betreffende pachtvergoeding 2023.

Liquide middelen

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Banksaldi	50.524	366.831
Totaal	**50.524**	**366.831**

Het saldo van de BNG-rekening NL15BNGH0285165534 GR Heesch West bedraagt per 31 december 2023 € 366.831. Over deze gelden kunnen we vrij beschikken.

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Nog te ontvangen bedragen	0	21.255
Vooruitbetaalde bedragen	11.370	0
Totaal	**11.370**	**21.255**

Op basis van gesloten anterieure overeenkomsten hebben we vooruitlopend daarop al kosten gemaakt. Het betreffen o.a. diverse kosten zoals opstellen ontwerp bestemmingsplan, verkeersonderzoek en groenontwerp. Tegenover deze kosten, die buiten de grondexploitatie vallen, hebben we dit bedrag van € 21.255 alsnog te ontvangen verwerkt.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	-216.772			-216.772
Gerealiseerd resultaat	0	216.772		216.772
Totaal	**-216.772**	**216.772**		**0**

De gemaakte kosten binnen de GR Heesch West die niet vallen onder de kostensoortenlijst Bro hebben we in de voorbije jaren als verlies verwerkt in de exploitatie. Tot en met 2021 was dat een bedrag van € 216.772. Vanaf 2022 is alles grondexploitatie. In 2023 hebben we € 216.772 vrij laten vallen uit de verliesvoorziening en daardoor kent 2023 een positief resultaat van € 216.772. Hierdoor wordt het negatief eigen vermogen geëlimineerd.

Voorzieningen

In april 2022 zijn de boekwaarden (gronden) vanuit de deelnemende gemeenten overgedragen aan de GR. Ten behoeve van het afdekken van het verwachte exploitatietekort aan de hand van de grondexploitatie is de verliesvoorziening per gemeente overgedragen. In zijn totaliteit was dat een

bedrag van € 43.741.510. In 2023 hebben we € 217.000 vrij laten vallen uit de voorziening en daarmee het negatief eigen vermogen van € 216.772 afgeboekt. Hierdoor bedraagt de verliesvoorziening per 31 december 2023 € 43.524.738. Op basis van Notitie grondexploitaties moet in de jaarstukken de voorziening in mindering worden gebracht bij de onderhanden werken (voorraden).

Vaste schulden

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Onderhandse leningen van: Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1a van de wet FIDO	37.000.000	12.000.000		49.000.000
Totaal	**37.000.000**	**12.000.000**		**49.000.000**

Omdat de boekwaarden (gronden) in april 2022 overgegaan zijn naar de GR zijn toen geldleningen aangetrokken voor € 37 miljoen. In juli 2023 is aanvullend € 12 miljoen aangetrokken. De verschuldigde rente over 2023 bedraagt € 533.352.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Overige schulden	315.254	115.753
Totaal	**315.254**	**115.753**

Er waren diverse facturen nog niet betaald in 2023 en staan dus open als crediteuren. Totaal een bedrag van € 115.753 per 31 december 2023. Betreffen met name kosten aan de gemeente ’s-Hertogenbosch, Antea Inspection, Hekkelman en Akro consult.

Overlopende passiva

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	331.052	630.343

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen (nog te betalen).

Dit betreffen diverse nog te betalen posten. Denk hierbij o.a. aan kosten voor accountantscontrole van de jaarrekening 2023, kosten van Hekkelman en inzet ambtelijke ondersteuning en met name kosten aan de gemeente ’s-Hertogenbosch met betrekking rentekosten geldleningen.

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2023
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	2.688.000	0	0	2.688.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren: Nederlandse overheidslichamen (vooruit ontvangen bedragen overheid).
Vanuit de provincie is in 2015 door de GR Heesch West een bijdrage van € 2.688.000 als voorschot ontvangen. De subsidietoekenning kent als opschortende voorwaarde een onherroepelijk bestemmingsplan, voorzien uiterlijk 1 januari 2024. Op basis van deze gestelde voorwaarde is genoemd bedrag nog als vooruit ontvangen bedrag in de balans opgenomen. Met de provincie vindt afstemming plaats over een definitieve beschikking aangezien de GR naar mogelijkheden heeft voldaan aan de subsidie. Naar verwachting zal de provincie daarover in het tweede kwartaal van 2024 positief besluiten.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen
In het kader van zelfrealisatie bij Cereslaan-West hebben we twee anterieure overeenkomsten gesloten. De totale te verhalen kosten bedragen € 929.963. In dat kader hebben we in 2023 al € 21.255 aan kosten gemaakt. Tegenover deze kosten hebben we een nog te ontvangen bedrag als balanspost opgenomen.
Verder zijn er geen meerjarige contracten van materiële omvang en dus ook geen verplichtingen die niet uit de balans blijken. Echter vanuit overwegingen van continuïteit, doelmatigheid, efficiency, kwaliteit zijn er de afgelopen tijd wel contracten verlengd/ vernieuwd.

4.3.3 Toelichting overzicht baten en lasten

Verwervingen
In de primitieve begroting was een raming van € 2,5 miljoen opgenomen voor grondaankopen. Bij de tussentijdse rapportage 2023 is dit aangepast naar € 1,8 miljoen. Dit is ook feitelijk besteed in 2023. Hierin zitten ook de aankoop van 3 percelen die voor de ontwikkeling van Vismeerstraat /Cereslaan-West nodig zijn.

Bouw- en woonrijp maken
Bij de primitieve begroting 2023 werd er uitgegaan dat we in 2023 een aanvang zouden kunnen maken met bouwrijp maken. Echter door het lopende beroep bij de Raad van State tegen het vastgestelde bestemmingsplan kennen we grote vertraging. Derhalve is geen aanvang gemaakt met bouwrijp maken. Er zijn wel voor € 254.000 sloopkosten gemaakt. Bij de tussentijdse

rapportage 2023 werden deze geschat op € 89.000. De hogere kosten zijn met name een gevolg van extra kosten asbestsanering.

Plankosten
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we de raming bijgesteld van € 1 miljoen naar € 1,3 miljoen. De werkelijke plankosten hebben in 2023 € 1,1 miljoen bedragen. De lagere kosten zijn o.a. een gevolg minder bestede uren vanuit de gemeente Bernheze en 's-Hertogenbosch.

Beheerlasten
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we een raming met € 0,1 miljoen verhoogd tot € 0,27 miljoen. Dit in verband met hogere (tijdelijke) beheerlasten en uitgevoerde onderzoeken voor de aanwezigheid van asbest. Nu zijn de werkelijke kosten € 0,16 lager uitgevallen.

Kosten anterieure overeenkomsten
Bij Cereslaan-West zijn twee planontwikkelaars die op het eigen terrein tot bouw (zelfrealisatie) willen overgaan. Met die ontwikkelaars hebben we een anterieure overeenkomst gesloten met betrekking tot te verhalen kosten. In 2023 hebben we € 21.255 kosten gemaakt die betrekking hebben op kostenverhaal. Betaling vindt plaats als bestemmingsplan onherroepelijk is.

Financieringslasten/ diversen
Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we de raming verhoogd tot € 0,54 miljoen. De werkelijke uitgaven zijn volgens raming.

Verkopen
Bij de primitieve begroting 2023 werd nog uitgegaan dat we in 2023 al gronden zouden uitgeven. Dit hebben we bij de tussentijdse rapportage volledig teruggedraaid. Door de opgelopen vertraging zijn er geen gronden verkocht in 2023.

Bijdrage derden (anterieure overeenkomst)
Zoals hiervoor aangegeven hebben we ten behoeve van Cereslaan West twee anterieure overeenkomsten gesloten. Deze kosten en opbrengsten maken geen deel uit van de grondexploitatie. Omdat er in 2023 al voor € 21.255 aan kosten hieromtrent zijn gemaakt hebben we een vordering van hetzelfde bedrag opgenomen alsnog te ontvangen bedrag.

Renteopbrengsten
Omdat het geleende bedrag van € 12 miljoen in juli 2023 maar beperkt nodig is geweest voor uitgaven 2023, hebben we met schatkistbankieren de rentekosten volledig kunnen compenseren. Bij de tussentijdse rapportage 2023 hebben we toen € 170.000 aan inkomsten geschat. In werkelijkheid zijn deze € 229.000 en dus zelfs hoger uitgevallen.

Beheeropbrengst
De pacht en huuropbrengsten zijn € 6.000 hoger uitgevallen dan geraamd bij de tussentijdse rapportage 2023.

Vrijval verliesvoorziening
In 2022 hebben de gemeenten een verliesvoorziening van in totaal € 43,7 miljoen overgedragen. In dit bedrag is € 217.000 (afgerond) opgenomen voor kosten die niet binnen de kostensoortenlijst Bro vielen. Deze kosten zijn bij de actualisatie uit de grondexploitatie gehaald. De grondexploitatie sluit nu op € 43,5 miljoen. Het bedrag van € 217.000 valt hierdoor vrij.

Toename boekwaarde
Door het actief worden van de grondexploitatie wordt het verschil tussen de lasten en baten gemuteerd naar onderhanden werken (voorraden). Bij de tussentijdse rapportage 2023 werd uitgegaan van € 3,7 miljoen. Werkelijk is dit € 3,4 miljoen.

De geactualiseerde grondexploitatieberekening Heesch West (begin 2024) sluit op een tekort van € 43,5 miljoen (eindwaarde). Dit is sluit aan bij de laatst vastgestelde exploitatieberekening in het AB van 12 april 2023, met uitzondering van voornoemde administratieve wijziging betreffende het uit de grondexploitatie halen van de kosten die niet op de kostensoortenlijst Bro staan.

4.3.4 Incidentele baten en lasten

Artikel 28, lid c van het BBV schrijft voor dat in de jaarrekening een overzicht wordt opgenomen van de incidentele baten en lasten. Bij de GR Heesch West is sprake van een (meerjarig) project en daarbij zijn in beginsel alle inkomsten en uitgaven incidenteel tot dat de missie van het regionaal bedrijventerrein is bereikt.

4.3.5 Structureel begrotingssaldo

Omdat alle uitgaven en inkomsten betrekking hebben op een grondexploitatie zijn in beginsel de uitgaven en inkomsten aan elkaar gelijk en is er geen sprake van een begrotingssaldo. Alle mutaties grondexploitatie, zoals bij de GR Heesch West aan de orde is, zijn naar de aard van de raming incidenteel. We kennen geen structureel begrotingssaldo.

4.3.6 Gebeurtenis na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na de balansdatum.

5. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Vanaf 2013 geldt de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Gemeenschappelijke Regeling Heesch West van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum. Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor de Gemeenschappelijke Regeling Heesch West is € 223.000 voor topfunctionarissen.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	P.M. van Dijk
Functiegegevens	directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,863
Dienstbetrekking	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	181.762
Beloningen betaalbaar op termijn	0
Subtotaal	181.762
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**192.405**
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
Bezoldiging	**181.762**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2022	P.M. van Dijk
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,834
Dienstbetrekking	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	170.448
Beloningen betaalbaar op termijn	0
Subtotaal	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	180.144
Bezoldiging 2022	**170.448**

1b. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing in 2023 voor Gemeenschappelijke Regeling Heesch - West.

1c. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Topfunctionarissen inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder.

Gegevens 2023	
Topfunctionaris	**Functie 1/1 - 31/12**
R. Geers	voorzitter DB en AB
F. den Brok	bestuurslid DB en AB
M. Wijdeven	voorzitter DB en AB
R. Geers	bestuurslid AB
A. Walraven	bestuurslid AB
S. van den Bergh	bestuurslid AB
T. Kemperman	secretaris

Gegevens 2022	
Topfunctionaris	**Functie 1/1 - 7/7**
R. Geers	voorzitter DB en AB
F. den Brok	bestuurslid DB en AB
M. Wijdeven	voorzitter DB en AB
J. Hoskam	bestuurslid AB
M. Moorman	bestuurslid AB
J. van Orsouw	bestuurslid AB

Gegevens 2022	
Topfunctionaris	**Functie 8/7 - 31/12**
R. Geers	voorzitter DB en AB
F. den Brok	bestuurslid DB en AB
M. Wijdeven	voorzitter DB en AB
R. Geers	bestuurslid AB
M. Moorman	bestuurslid AB
S. van den Bergh	bestuurslid AB
T. Kemperman	Secretaris (8/12 – 31/12)

1d Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900

Niet van toepassing in 2023 voor Gemeenschappelijke Regeling Heesch - West.

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Niet van toepassing in 2023 voor Gemeenschappelijke Regeling Heesch - West.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Niet van toepassing in 2023 voor Gemeenschappelijke Regeling Heesch - West.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Niet van toepassing in 2023 voor Gemeenschappelijke Regeling Heesch - West.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienst-betrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

6. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

De baten en lasten en ook de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten en ook de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 24-11-2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 114.900. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding
Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.
De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Criterium & aard	**Bruto afwijking**	**Geaccepteerd**	**Formeel onrechtmatig**
Begrotingscriterium			
Overschrijding van lasten	-	-	-
Overschrijding van baten	41.000	41.000	-
Onderschrijding van lasten	176.000	176.000	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**217.000**	**217.000**	**-**

• Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed ad € 180.000
- Onduidelijkheid ten aanzien van rechtmatigheid betreffen inkopen die (als onderdeel van een grotere inzet) ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed ad € 122.000
- Onduidelijkheid ten aanzien van rechtmatigheid betreffen inkopen van € 10.000 waarbij niet vast te stellen is of dit verschillende opdrachten betreffen.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de

commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

7. Taakvelden

Taakvelden		Primitieve begroting 2023 x € 1.000		
		Lasten	Baten	Saldo
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14.516	14.516	0
3	**Economie**	**14.516**	**14.516**	**0**

Taakvelden		Begroting na wijziging 2023 x € 1.000		
		Lasten	Baten	Saldo
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4.006	4.006	0
3	**Economie**	**4.006**	**4.006**	**0**

Taakvelden		Jaarrekening 2023 x € 1.000		
		Lasten	Baten	Saldo
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.830	4.047	217
3	**Economie**	**3.830**	**4.047**	**217**

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur GR Heesch West van 5 april 2024.

De voorzitter, De secretaris,

R.J.J. Geers J.H. van Beers